ПОДГОТОВКАТА НА БЪЛГАРСКИТЕ ВОЕННОМОРСКИ СИЛИ ЗА ВОЙНА С РУМЪНИЯ В НАВЕЧЕРИЕТО НА КРАЙОВСКИЯ ДОГОВОР

Атанас Панайотов

Участието на българския военен флот във възвръщането на Южна Добруджа след подписването на Крайовския договор (7 септември 1940 г.) е широко отразено в специализирания ни печат веднага след присъединяването на тази територия към Царството[1]. Изследователите разполагат и с богат архивен материал за това[2]. Досега обаче не е била обект на проучване подготовката на българските ВМС за война с Румъния в навечерието на Крайовския договор. Съществуващите източници дават основание да се направи извода, че тази задача пред военния флот е поставена и изпълнявана успоредно с основната му мисия след Ньойския договор: скрито възстановяване на неговата боеспособност и повишаване на боеготовността му за отбрана на морските и речните граници на държавата.

След подписването на Ньойския договор щабовете на флота и службите им са закрити на 1 декември 1920 г. На 24 декември с. г. Министерският съвет взема решение за формиране на три самостоятелни организации: Морска и речна търговско-полицейска служба във Варна и Русе с командно отделение в София, подчинени на Министерството на железниците, пощите и телеграфите; Морска учебна част във Варна към Министерството на търговията, промишлеността и труда; Крайбрежна жандармерийска дружина, подчинена на Министерството на войната. От 1921 г. са възстановени и Морските специални школи[3]. През периода 1922-1924 г. военните моряци прочистват минните заграждения пред Созопол, Бургас и Варна, за да може българската държава да поеме отговорността за безопасно корабоплаване по черноморското ни крайбрежие. Скрито от съюзническия ликвидационен орган през 1925 г. са възстановени торпедните стрелби, следващата година – артилерийските стрелби, като се организира и учение за стоварване на диверсионен десант. Пак тогава се правят и зимни плавания, които по-нататък се утвърждават в системата на учебно-бойната подготовка[4]. През лятото и есента на 1927 г. се провеждат съвместни занятия между Морската полицейска служба и Морската въздухоплавателна служба за отработване на въпросите по разузнаването, атакуването на кораби и крайбрежни обекти и коригирането на огъня на бреговата артилерия[5].

Със специална поверителна министерска заповед (СПМЗ) № 219А на министъра на войната генерал-лейтенант Иван Вълков от 2 декември 1927 г. "в кръга

---

[1] **Кънчев, К.** Завземането на Балчик; Освободеният Балчик; Същият. Във водите на свободна Добруджа. – Морски преглед. Варна, бр. 146 от 1 октомври 1940, с. 4-8; **Кънчев, К.** Българските моряци в свободна Добруджа. – Морски сговор, 8, 1940, с. 144-146; **Бегажев, Ал.** Освобождението на Каварна. – Пак там, с. 146-148; **Сивриев, П.** Освободители. – Пак там, с. 154-155.

[2] Архив на Военноморския музей – Варна (ВММ), вх. № 458 - 1956, а.е. 60. Преписката съдържа 229 л.

[3] Военна техника и технически служби в българската войска и в БНА, София, 1986, с. 269.

[4] **Антонов, Г.** Българският военен флот от края на Първата световна война до Деветосептемврийската социалистическа революция. Известия на Института за военна история, ГЩ и Военноисторическото научно дружество, т. 39, 1985, с. 249-250.

[5] **Йонов, М.** Българската армия като държавна институция след Първата световна война 1919 - 1929 г. София, 1995, с. 263-264.

на сега действащия бюджет" се създава "поверителна организация" за командването и частите от бившия флот. Тайният флотски щаб е в София, а началникът на флота е с официалната длъжност началник на отделение за Морска и Речна полицейска служба и Морска учебна част. Той е непосредствено подчинен на министъра на войната. По аналогичен начин са възстановени Черноморската и Дунавската част[6].

Това дава възможност още през 1929 г. Дунавската флотилия да участва в съвместно зимно занятие с 6-а пехотна дивизия[7]. Интересното е, че и по време на това занятие, и при разработването на "тактико-стратегическата задача за военните началници от 4-а военноинспекционна област за 1930-1931 г.", се приема като даденост, че: "Румънското правителство е дало уверения, че ще пази неутралитет"[8]. В официално разпространено издание от Морската и речната полицейска служба обаче с тревога се отбелязва, че е много голяма "разликата между средствата, с които разполагаме ние на Дунава и средствата на Румъния и Югославия"[9]. В края на брошурата, чийто автор е командирът на Дунавската част капитан II ранг Иван Михайлов, се посочва необходимостта от приемането на държавен "план за организиране на българския речен флот, който съответства на нуждите на страната с оглед на съществуващите румънски и югославски речни флоти"[10].

Специално внимание на обобщаването на опита от Първата световна война, когато България и Румъния са противници, а река Дунав – особено важна част от театъра на военните действия, отделя списания "Военноисторически сборник". Използват се както преводни материали,[11] така и анализи на наши специалисти – сухопътни[12] и морски офицери.[13] Разработките на последните са добро постижение на българската морска военнотеоретична мисъл.

Може би най-неизвестната част от българското морско военнотеоретично наследство е тази, свързана с подготовката на флота ни за война с Румъния. Вероятно поради стремежа за запазване на добросъседските ни отношения тази проблематика досега не е видяла бял свят по страниците на нашия специализиран печат. Това криворазбрано понятие за междудържавно добросъседство обаче не се подкрепя от румънците и те, за разлика от нас, десетилетия наред след 1944 г. изграждат своя боеспособна флотилия на р. Дунав. Не е необходимо да сте завършили генерал-щабен курс, за да погледнете на картата и да установите с кого би воювала тази

---

[6] Българска военна история. Подбрани източници и документи. Т. 3, С., 1986, с. 378-379.

[7] Военноморски музей (ВММ), вх. № 173 - 1965, а.е. 30, съхранени са 20 документа от занятието.

[8] Пак там, л. 18.

[9] **Михайлов, Ив.** Употреба на мините в реката. Варна, 1928, с. 9.

[10] Пак там.

[11] **Трайнин, П.** Дунавската австро-унгарска флотилия в Световната война 1914 - 1918 г. – [Превод от сп. Морской сборник, кн.5, 1928 г.]. Военноисторически сборник (ВИС), 5 и 6, 1928, с. 76-84.

[12] **Маринов, Д.** Преминаване на р. Дунав при гр. Свищов през 1916 г. – ВИС, 6, 1932, с. 1-32; **Данчев**. Преминаването на р. Дунав от съюзниците при Свищов през Общоевропейската война 1916 г. – ВИС, 8, 1932, с. 81-92.

[13] **Вариклечков, Ив.** Роля и действия на Дунавските речни флотилии и на воюващите страни при преминаването на реките Сава, Дрина и Дунав през Общоевропейската война 1914 - 1918 г. – ВИС, 22, 1935, с. 1-67; **Иванов, С.** Действията на Дунавската флотилия по време на Световната война 1915 - 1918 г. – ВИС, 32, 1937, с. 98-140.

флотилия. Това със сигурност е било отчитано много преди 1944 г. Затова един от първите планове за участие на българската Дунавска флотилия в евентуална война с Румъния е още от 1931-1932 г. На тактическо занятие Дунавският флот получава за задача да стовари десант на румънския бряг в размер на една пехотна дивизия и да съдейства на дивизията и след постройката на временен мост над реката. Задачата е възложена на началника на Морската учебна част капитан I ранг Б. Статепов. В неговото решение се включва стоварването на десант по направлението Свищов – Зимнич, стоварването и на демонстративен десант, предвидено е взаимодействието с армейската и противовъздушната артилерия, с разузнавателната и изтребителната авиация. За стоварителни средства Статепов предвижда използване на реквизирани частни и държавни плавателни съдове, както и заловени от противника.[14]

Изходна постановка за действията на Дунавската флотилия в такава обстановка е формулирана в документ, разработен от Сава Иванов като неин командир през 1934 г.: "Дунавската флотилия може да изпълнява самостоятелни бойни задачи като морска част (в смисъл като самостоятелно плаващо съединение – А. П.), а така също може да действа и в състава на по-голяма войскова част за координирани действия по брега и в реката"[15]. За да бъдат реални обаче тактическите задачи и техните решения, те трябва да се базират на богат исторически опит и на добро познаване на физикогеографските и хидрометеорологическите особености на региона. Този огромен изследователски материал е добросъвестно събиран, обобщаван и анализиран от един неизвестен днес офицер, чието военнотеоретично наследство чака своя изследовател. Става дума за мичман I ранг Вълчан Панчев Божков. Неговите разработки от 1934 г. се съхраняват в архива на контраадмирал Сава Иванов, което показва отношението на последния към тяхната стойност[16]. Вълчан Божков е преведен на служба от флота в артилерията през 1941 г. и завършва службата си като началник-щаб на 10-и пехотен полк през 1946 г. Дотогава е служил в Морската учебна част, Дунавската флотилия и в бреговата артилерия[17]. Очевидно някакъв личен или служебен проблем го откъсва завинаги от флота и от неговите интересни изследвания, които заслужават по-добра съдба от забравата: "Общ преглед на операциите по преминаването на Дунава от 1877 до 1919 г.", "Описание на реката Дунав от Тимок до Добруджанската граница", "История на реката Дунав", "Назначение, тактика и необходимост от речните флотилии", "Политическо и икономическо значение на р. Дунав", "Удобни места за преминаване на Дунава".

Полезна информация в тази насока дават на изследователя и разработките "Организация на всички видове снабдявания при действия на нашия речен флот по Дунава от тактическо и снабдително гледище" от лейтенант Тодор Филков[18] и "Подробно описание на ръкав Белене и условията, които дава за база на военния флот" от лоцман I клас Васил Биков[19]. Първото сериозно и задълбочено проучване

---

[14] ВММ, вх. № 37 - 1974, инв. № 411,412, 413, 415, 128 л.

[15] Строевата и тактическата подготовка на Дунавската флотилия, план и неговото изпълнение. ВММ, вх. № 98 - 1967, а.е. 119 (Иванов, С.)

[16] Беседи за Дунав, дунавските флотилии, история на форсирането на Дунав, описание на реката и др. ВММ, вх. № 106 - 1967, а.е. 119, (Божков, В.).

[17] Офицерският корпус в България, т. I и II, С., 1996, с. 85.

[18] ВММ, вх. № 172 - 1967, а.е. 26.

[19] ВММ, вх. № 185 - 1956, а.е. 9.

за българската речна отбрана през този период обаче принадлежи на капитан II ранг Иван Михайлов – виден деец и основател на Българския народен морски сговор (БНМС). В цитираната брошура под безобидното заглавие "Употреба на мините в реката"[20] се крие богат с идеи конкретен план за реорганизация на речната ни отбрана с наличните кораби и с възможно най-малки финансови разходи.

След въвеждането на нова организация на българския военен флот през 1932 г. подготовката на неговите подразделения позволява през 1934 г. те да участват активно в учение по формирането и стоварването на десант съвместно с 24-пехотен Черноморски полк. Участващите сили се товарят в пристанище Бургас и дебаркират на плажната ивица над устието на р. Камчия[21]. Целта на занятието е прозрачна: нанасянето на контраудар по настъпващите в южно направление противникови войски, които не могат да бъдат други, освен румънски. През 1936 г. силите на Флота участват заедно с части от 3-а и 4-а пехотна дивизия и Бургаския укрепен пункт в учение, по време на което се разиграва отбраната на северната част от Бургаския залив срещу противников десант[22]. Тук се визират и отработват действия срещу реалните противници на Черно море – Румъния и Турция.

Само две години по-късно флотът е главното действащо лице в десантното учение на Трета армейска област "по извършване на десантни операции и отбраната на морските брегове"[23]. В СПМЗ № 67/24 август 1938 г. на началника на Флота на Н. В. изрично се посочва, че действията ще се водят в "прибрежните води и крайбрежието от устието на р. Камчия до н. Екрене и Балчишкия залив"[24]. Последното е особено важно, тъй като тогава Балчик е румънско владение и появата на наши морски сили в залива е и жест на внимание и морална подкрепа за българското население на града.

Като отчита тежкото икономическо положение на страната и невъзможността за обновление на Флота с нови бойни единици, българската морска военнотеоретична мисъл разработва различни варианти за мобилизация на наличните плавателни съдове от морското и речното търговско корабоплаване и предлага доставянето на минимума бойна техника, без което е невъзможно изпълнението на основните задачи, поставени пред военните моряци[25]. Анализът на тези разработки показва как се е променяло отношението на българското Министерство на войната към планирането и подготовката за евентуален военен конфликт със северната ни съседка.

През 1932 г., когато настъпва оживлението по въпросите за използването на морските и речните сили в интерес на сухопътните войски, във Флота се разиграват поредица от командно-щабни учения под ръководството на представителя на Министерството на войната генерал-майор Жечев. В първото от тях противник е Турция, а Румъния "поддържа благосклонен неутралитет" в интерес на неприятеля[26].

---

[20] **Михайлов, Ив.** Употреба на мините в реката. (поредица "Морски беседи, четени от офицерите в морските части", № 1). Варна, 1928.

[21] ВММ, вх. № 203 - 1971, а.е 152, л. 34, 37.

[22] **Петров, Л.** Проблеми на военната политика на България (1934 - 1939 г.). С., 1990, с. 199.

[23] **Панайотов, Ат.** Участието на ВМС в десантното учение на Трета армейска област през 1938 г. – Морски научен форум, т. 3, Варна, 1998, с. 39-46.

[24] ВММ, вх. № 123 - 1967, а.е. 131, л. 129.

[25] **Панайотов, Ат.** Българското морско военнотеоретично наследство между двете световни войни. – сб. Изтъкнати учени – морски офицери. Варна, 1999, с. 20-47.

[26] ВММ, вх. № 207 - 1971, а.е. 152, л. 1.

Във второто учение обаче тактическият фон е доста по-различен – нашият флотски щаб играе ролята на румънски и изпълнява задачата в помощ на румънската сухопътна армия за стоварване на десант в района на Варна със завладяване на пристанището[27]. В третото противник отново е Турция, а съюзник – Гърция, като Румъния отново запазва неутралитет[28]. И трите учения са съпроводени с фактически действия на наши морски и сухопътни войски (общо 209 души с въоръжение, натоварени на корабите "Осъм" и "Рибар"), а участието на авиацията е фиктивно[29]. В разработването и изпълнението на тези тактически задания участват най-добре подготвените тогава флотски офицери. В трите учения Морската дивизия се командва последователно от капитаните I ранг Сава Стефанов, Борис Стателов и Димитър Фичев, длъжността началник-щаб на дивизията и трите пъти се заема от бъдещия адмирал и началник на Флота капитан I ранг Иван Вариклечков. Командир на Минната бригада е също бъдещ адмирал и началник на флота – капитан II ранг Сава Иванов, а командир на транспортния флот – капитан II ранг Георги Славянов[30]. Сред по-младшите офицери се открояват имената на командира на дивизиона стражни кораби лейтенант Борис Рогев – основоположник на хидрографското дело у нас[31] и на началника на техническата служба лейтенант Протасий Пампулов – един от пионерите на българското военно корабостроене[32] .

В съответствие със съществуващите схващания на българското военно ръководство, основен акцент във военнотеоретичните разработки и в практическите действия по време на ученията се поставя върху различни варианти на евентуална бъдеща война с Турция[33]. Такива варианти се разработват и във Флота. На този тактически фон се разиграват командно-щабните занятия с курсистите в Школата за дружинни командири в гр. Созопол в началото на ноември 1935 г. И тук отношението на Румъния към евентуален турско-български военен конфликт е благосклонно към южната ни съседка, а на СССР – добронамерено към нашата страна[34]. Ръководител на тези занятия е един от най-добрите флотски щабни специалисти – капитан-лейтенант Тодор Цицелков, автор на може би най-солидното оперативно изследване в този период: "Възможно противодействие на действащия срещу нашите брегове турски флот със сега разполагаемите сили на Черноморската флотилия, бреговата артилерийска отбрана и морската авиация[35]. Това показва стремежът на командването да съчетае разширяването на теоретическите познания на бъдещите старши офицери и подготовката им за непосредствени практически бойни действия с наличните сили и средства. През 1937/1938 г. в учебния план на школата са включени и тактически

---

[27] Пак там, л. 18.

[28] Пак там, л. 34.

[29] Пак там, л. 22.

[30] ВММ, вх. № 453 - 1956, а.е. 56, л. 14, 62, 64, 91, 99.

[31] Вж. **Кръстева, В.** Основоположник на хидрографното дело у нас. – В: Изтъкнати учени – морски офицери, с. 86-94.

[32] Вж. **Донева, Л.** Пионер на българското корабостроене. – В: Изтъкнати учени – морски офицери, с. 82-85.

[33] **Митев, Т.** Възраждането на интереса към българо-турския театър на войната през 30-те години на XX век. – Военноисторически сборник, 2, 1996, с. 144-154.

[34] ВММ, вх. № 208 - 1971, а.е 152, л. 2.

[35] ВММ, вх. № 206 - 1971, а.е 152.

задачи по стоварване на морски десант и осъществяване на противодесантна отбрана[36]. Т. Цицелков е автор и на интересния исторически обзор "Боят при Первели от 18 до 20 октомври 1916 г.", в който анализира участието на отряда български торпедоносци при завземането на Балчик и стоварването на десанта в пристанището, както и бойното кръщение на българската морска пехота край с. Первели в боевете с румънците[37].

По отношение на подготовката за евентуална война срещу Турция или Румъния флотското командване не чака само разпорежданията на Генералния щаб, а често пъти проявява и самоинициатива. Типичен пример за това е служебната преписка от септември 1938 г. В нея помощникът на началник-щаба на войската дава за пример на контраадмирал Вариклечков "новата система" за подготовка на офицери за румънските ВМС. Отговорът на началника на флота е в типично негов стил: "Тази система за подготовка на морски офицери у нас е в ход повече от 10 години"[38]. Доказателство за това са и СПМЗ № 98А/28.05.1929 г. и № 159/2.10.1929 г.

Най-подробен план за война с Румъния по море е разработен от капитан II ранг Сава Иванов (1934 г.). Този негов труд окончателно променя образа му на кабинетен библиограф и историограф, допълвайки го с този на офицер с флотоводчески качества. Под заглавието "Тактическо задание и решение на командира на Торпедната бригада (понятие, въведено само за ученията – А.П.) за пренасяне и стоварване на десант в противникова територия и охраната му" се крият по същество три отделни разработки: "Тактическо задание и решение за атака от засилена торпедна бригада", "Тактическо задание и решение за охрана на наши търговски кораби от засилена торпедна бригада" и "Тактическо задание и решение за пренасяне и стоварване на десант в противникова територия под охраната на Торпедната бригада". Заданието е направено от началника на флота "В" (Вариклечков – А.П.) и уточнено от генералщабния полковник Антонов. За отбелязване е, че за дата на стоварването на десанта е определена 24 февруари, което предполага действия в тежки зимни условия с цел постигане на изненада и неподготвеност от страна на противника[39].

След 1934 г. в нашия печат започва системна кампания за изясняване на отношенията с Румъния както по отношение на Балканския и на Дунавския пакт[40], така и за осветляване на безчинствата на румънските власти в поробена Южна Добруджа[41]. Не се спестяват и позитивните неща в двустранните отношения – оживяването на търговията, предстоящото откриване на фериботната връзка Русе –

---

[36] Архив на Главния щаб на Военноморските сили – Варна (ГлЩВМС), ф. 1, а.е. 303, дело № 10, л. 8-20.

[37] **Цицелков, Т.** Боят при Первели от 18 до 20 октомври 1916 г. – Военен журнал, 6, 1932, с. 135-145.

[38] Гл.ЩВМС, ф. 1, а.е 303, дело № 10, л. 251.

[39] ВММ, вх. № 100, 101, 102, 103 – 1967, а.е. 119.

[40] Румънският печат на Балканския пакт. – В: Мир, бр. 10399 от 18 март 1935 г.; И България в Дунавския пакт (Румънско мнение). – Пак там, бр. 10524, от 17 август 1935 г.

[41] Нашите отношения с Румъния. – В: Мир, бр. 10405 от 25 март 1935 г.; Преглед на печата. – Пак там, бр. 10453 от 22 май 1935г.

Гюргево[42]. Голяма активност проявява и българската дипломация, за да разбере позицията на Румъния спрямо предложението на Турция за сключване на ново международно споразумение за Проливите и за някакво евентуално задкулисно съглашение между двете държави, насочено срещу България[43]. Всичко това не снема от военния флот задачата по подготовка за евентуална война с Румъния по река и море.

Свой принос в изясняване на възможностите ни за война с Румъния по море има и капитан II ранг Тодор Цицелков. Авторът на "Нашите моряци"[44] разработва "План за едногодишна война в Черно море с противник Румъния" и "План за миниране на Варненския и Бургаския залив и опасните за десант места по нашето крайбрежие"[45]. Планът за война с Румъния е сериозно изследване (45 машинописни страници и множество приложения), което включва оперативно проучване на театъра на военните действия, сравнителна оценка на българските и румънските военноморски сили на Черно море, вероятни действия на румънския флот и възможни задачи на българския флот. Като подраздели в плана фигурират отделен доклад за артилерийската отбрана на черноморското ни крайбрежие и предложения за извършването на отбранителни минни заграждения във Варненския и Бургаския залив, а и на активни минни заграждения пред Кюстенджа и Сулина. Планът е разработен към средата на 1937 г.[46]

През септември 1937 г. контраадмирал Вариклечков възлага на щаба на Дунавската флотилия да разработи нов план за речна война с Румъния, а на щаба на Морската учебна част – план за морска война с Румъния. На най-големия щаб обаче – този на Черноморската флотилия, поставя задача за разработване на план за едногодишна морска война с Турция[47]. От четирите важни задачи, които адмиралът поставя на своя помощник Сава Иванов, само последната е свързана с Румъния: "Подготовка за изоставяне на база Варна и прехвърляне на флота в Бургаския залив в случай на настъпление от Румъния". Другите три са вече насочени към евентуалната морска война с Турция[48], която е приета за вероятен противник и на цитираното десантно учение през 1938 г.[49]

Още в началото на 1939 г. Българската армия прекратява с ученията и започва активна подготовка за война с Румъния. Щабът на войската изпраща предписание до Щаба на Флота за срочна подготовка на минните запаси на Дунава и Черно море[50]. Контраадмирал Вариклечков предлага на Щаба на войската незабавно да започне строителството на отбранителни фортове по островите Табан-Козяк и Кошава на р.

---

[42] Фериботът и автомобилното движение. – В: Мир, бр. 10509 от 31 юли 1935 г.; **Списаревски, К.Д.** Търговията на България с балканските държави (Румъния). – Пак там, бр. 10529 от 23 август 1935 г.

[43] Централен военен архив (ЦВА), ф. 176к, оп. 7, а.е. 29, л. 18, 26, 54, 63 и др.

[44] **Цицелков, Т.** Нашите моряци. С., 1942.

[45] ВММ, вх. № 209 и 210 – 1971, а.е. 152.

[46] ВММ, вх.№ 209 – 1971, а.е. 152, л. 43. В плана е включен параходът "Варна" (доставен през 1937 г.), но не фигурира еднотипният му "Шипка" (доставен през 1938 г.). Това дава основание документът да бъде датиран към средата на 1937 г.

[47] ГлЦВМС, ф. 1, а.е. 303, дело № 10, л. 379.

[48] Пак там, л. 141.

[49] **Панайотов, Ат.** Участието на ВМС ..., с. 43.

[50] ВММ, вх. № 454 – 1956, а.е. 86, л. 1-2.

Дунав с цел поне частично да се компенсира огромното преимущество на румънския военен речен флот. От отговора на Щаба на войската става ясно, че освен липса на средства, няма да има и време за подобно строителство, тъй като бойните действия могат да започнат "през пролетта или есента на настоящата година". Затова "тежестта по отбраната на Дунавския флот" ще бъде поставена "върху сухопътни средства". Формулирана е и непосредствената задача на флота: "... в чисто организационно и снабдително отношение по-уместно е да постигнем най-напред едно задоволително мобилизационно развръщане, отговарящо поне на демографските ни възможности, та тогава чак да отделяме средства за скъпи постоянни фортове и речни монитори"[51].

В хода на оживената секретна преписка в началото на март 1939 г. се изяснява, че десант от румънска страна на черноморския бряг не се очаква и силите на Флота трябва да отразят евентуалните набези или демонстрации на леките надводни сили на противника. Щабът на Флота получава свободата по свое усмотрение, в зависимост от обстановката, да организира повикването на нашите търговски кораби от чужди пристанища в и извън Черно море, за да бъдат привлечени за нуждите на мобилизацията[52]. Частите на морската пехота, които се формират само по време на мобилизация, се насочват към сухопътния фронт[53].

Още на 21 февруари 1939 г. в Щаба на Морската на Н. В. дивизия са получени извадките от "Оперативен план за нападателна война срещу Румъния", които се отнасят до задачата за прикриването на мобилизацията и съсредоточаването на нашите войски. Заповядано е срочното разработване на пълни и подробни планове от началниците на армейските области и от командира на Морските войски[54]. Започва и формирането на бригада морска пехота от два полка (по един във Варна и Бургас)[55]. Подготвени са всички необходими планове за мобилизация, поставянето на минни заграждения, уточнени са дори домовете, където ще квартируват офицерите от мобилизираните подразделения.

Междувременно започват и усилията на българската дипломация, предизвикани от известната Директива № 19 на министър-председателя Георги Кьосеиванов от 19 април 1939 г.[56] Подписването на Крайовския договор обаче не може да бъде определено само като голям успех за българската дипломация. Определен дял за мирното възвръщане на Южна Добруджа в пределите на България има и недвусмислената целенасочена и последователна подготовка на българската армия и на Военноморския флот за постигането на тази цел и по пътя на освободителна война.

---

[51] Пак там, л. 17.

[52] Пак там, л. 9.

[53] Пак там, л. 12.

[54] Пак там, л. 13, 25.

[55] Пак там, л. 43- 46.

[56] **Тодоров, П.** Възвръщането на Южна Добруджа на България. – Известия на държавните архиви, 59, 1990, с. 55.